

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 14: In Brutum bellum civile reparantem

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A Thetidis & Pelei nupt. & potius germanum amittere creni, Quam tibi fallaci supremo in tempore deesse. Varr. ex XII. tab. solis occasus diei suprema tempestas esto.

IN BRVTVM BELLVM
ciuile reparantem. Ode 14.

O *Naui*, referent in mare te noui
Fluctus. ô quid agis? fortiter occupatum. nonne vides, ut (cupa
Nudum remigio latus,
Et malus celeri saucius Africo,
Antennâq; gemant, ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
AEquor? non tibi sunt integra lintea:
B Non Dij, quos iterum pressa voces
Quamuis Pontica pinus, (malo:
Siluæ filia nobilis
Iactes & genus, & nomen inutile:
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, nisi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curâque non leuis,
Interfusa nitenteis
Vites aquora Cycladas.

O *NAVIS, REFERENT IN MARE]*
Quintilianus scribit perpetuam in hac Ode esse allegoriam, & hoc rectè: tum nauis nomine rep. significari: quod proximum non probant eruditissimi viri, multaque hîc esse dicunt, quæ ad rempub. accommodari non possint, sed videamus vtrum, quod Quintilianus scripsit, defendi possit. an sine controuersia sit damnandum. Primum igitur Cn. Pompeium Magnum aduersus Iul. Cæsarem: deinde Brutum & Cassium aduersus M. Antonium, & Octavianum: postremò Sext. Pompeium Magni filium aduersus Octavianum pro senatu, populoque Rom. id est, pro libertate ferro decertasse omnibus notum est. fuerunt igitur Pompeius Magnus, Brutus, Cassius, Sext. Pompeius, & ceteri earundem partium, reip. scilicet & libertatis propugnatores, ac defensores: atq; ut illis pugnantibus, de sua libertate dimicauit populus Rom. ita deuictis ac superatis, resp. profligata, & ad vnius principatum, dominatumque redacta est. Cum autè victa esset reip. causa Pompeio duce, & penes vnum Iulium Cæsarem omnis potestas esset: eo idibus Martiis à Bruto &

Cassio, ceterisque coniuratis interfecto, visa est respub. respirasse. Nihil enim aliud agebant Brutus & Cassius, quàm ut populus Rom. non solum tyranno, verum etiam tyrannide sublata, liber esset. Verum ne his quidem ducibus suum ius recuperauit. sed illi duobus præliis, in quibus interfuit Horatius, victi mortem sibi conciuerunt: & ita respub. primum in trium, deinde in duorum, postremò in vnius potestatem venit. Successit his Sextus Pompeius. conatus est rempub. toties iugulatam ac perditam, præfidiisque, atque ornamentis suis omnibus spoliata restituere, atq; in libertatem pristinam vindicare. Verum de Sexto Pompeio fortasse nihil hîc dicere attinet. M. Brutus igitur victo, & mortuo Cassio, de libertate altero prælio decernere cogitat. dissuadet Horatius. Quid agis M. Brute, seu tu popule Romane, cuius se vindicem ac propugnatorem M. Brutus profitetur? nonne vides Cassio superato, & extincto, totque amplissimis, & clarissimis viris eadem belli calamitate consumptis tuas vires infirmas, & imbecillas esse? non vides te cum exercitum habeas mutilatum, paruâque belli subsidia: cum ciuitates olim populi Rom. amicissimæ vel abs te sint alienatæ, vel ab aduersariis tuis occupatæ, atque oppressæ, vel denique metu percussæ, belli fortunam non satis tutò de integro tentare, neque posse aduersariorum tuorum vires, potentiâque sustinere? Nulla tibi res integra sunt, nulla propugnacula, non alia subsidia, non noua auxilia, non alia belli gerendi facultates suppetunt: ne Deos quidem vllos habes tibi propitios, quos accepta clade iterum implorare possis. Neque verò est, quòd vel senatus, populi que Rom. nobilitatem, vel tui generis antiquitatem, vel eorum, qui pro te propugnant, amplitudinem ac virtutem iactes, vel armorum pulchritudine, auròque glorieris. Quemadmodum enim nauis nihil profunt ad tutius nauigandum nauis fractæ, & conquassatæ pigmenta, aplustra, ceteraque ornamenta: sic neque debes tuæ nobilitati nimium confidere. Quare nisi te mauius bellorum ciuiliū calamitate funditus deleri, atque extinguī: ne te toties præliorum periculo committito. Siue illa superiora, quæ hactenus hac de re exposuimus, ad populum Rom. accommodentur, siue ad Brutum: non videntur omnino absurda, aut inepta futura. Bruto tamen magis, quàm populo Rom. videntur conuenire. Quòd autem nonnulli malunt, hanc Oden ad Sext. Pompeium pertinere, libertatis, Cassio & Bruto mortuis, defensorem: planè ab iis dissentio. Ad hunc locum pertinent, quæ scribit Plutarch. in Bruto his verbis, *Αλλ' ὡσαύτ' ἐν πλοίῳ πηδαλίου συντελεθέντος ἔτερα ζύλα πρὸς πλοῦν, καὶ πρὸς ἀρμόττειν ὀπίθ' ἰσχυροῦσιν, ἔκ' εὖ μὲν, ἀναγκαῖα δὲ μαχόμενοι πρὸς τὴν χεῖραν ἔπι Βρούτῳ ἐν δυνάμει ποσάντη, καὶ μετὰ τοῖς πράγμασιν, ἔκ' ἔχων ἰσχυροποιῶντα στρατηγόν, ἠναγκαζέτω χεῖρσιν τοῖς παρούσιν, &c.* id est, quemadmodum in nauigio, clauo comminuto nauis alia ligna affigere, atque adiungere conantur, non rectè illi quidem, sed necessitate coacti, & vtilitati feruientes. sic Brutus in tanto exercitu, & in rebus arduis, incertis, ac

peritur-

A ac perturbatis, cum ducem parem non haberet, cogebatur eo uti, quod fors obtulerat. Omnino ad Bruti potius, quam ad Sext. Pompeij tempora videtur hæc Ode pertinere. Si quis autem naus nomine remp. aut populum Rom. significari existimet, quod fecit Quintilianus, verba totius Ode fortasse non inuita sequentur. nam sic & M. Tull. naus nomine remp. aut certe reipub. partē significat epist. ad Q. Cornif. lib. 12. *Quamobrē, mi Quinte, conscende nobiscum, & quidem ad puppim. Vna naus est iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam, ut rectam teneamus: utinam prospero cursu: Sed quicumque venti erunt, ars nostra certe non deerit.* Sin Brutum malit: omnia magis quadrare videbuntur, ut multi existimant, sed Turnebus non item.

NONNE VIDES, VT] nonne vides Cassium interijisse? exercitum tuum accepta clade in Philippis imminutum & fractum esse? animos reliquorum militum metu percussos concidisse?

NUDVM REMIGIO] sic dixit Saty. 3. lib. 2. *Nudus agris, nudus nummis.*

B **ET MALVS CELERI SAUCIVS] malus** Africo saucius, id est, ab Africo perfractus. translatio est. sic Propertius de Ianua: *Nunc ego nocturnis pоторum saucia rixis, Pulsata indignis saepe queror manibus.* quem locum mihi indicauit Passeratius: & præterea illum ex Liuij annal. lib. 37. *contemplatus Endamus hosteis, claudas; mutilatāq; nauis remulco trahenteis.* Idem paullo post: *Ipsius Endami multis ictibus vulnerata nauis erat.*

DVRARE] perferre, ὑπομένειν, καρτερεῖν. hoc loco .n. significat actionem. sed de hoc verbo alibi.

IMPERIOSIVS ÆQVOR] tempestatem, & fluctus belli ciuilib: vim & potentiam aduersariorum. Translatē autem dixit, imperiosum æquor. proprie Saty. v. lib. 2. *sed me Imperiosa trahit Proserpina.*

NON DII, QVOS ITERVM PR. v. m.] Veteres habebant in puppi naus quoddam veluti lararium, in quo erant locati dij naus præsides, custodes, & quasi tutelares, siue Apollo, siue Castor & Pollux, siue Minerua, seu quis alius deus. Helych. *παταμοὶ θεοὶ φοίνικες, ὅς ἰσῆσι καὶ τὰς πρύμνας τῶν νεῶν:* id est, Patæci dij Phœnices, quos ponunt in puppibus nauium. huc pertinet illud Persij, *iacet ipse in littore, & una Ingentes de puppe Dei.* appellabantur dij illi, tutela, & *παράσημον τῶ πλοῖς:* id est, insigne naus.

QVAMVIS PONTICA PINVS] quamvis generis nobilitate, & antiquitate gloriaris, milites tamen speciosis istis imaginibus nihilo fiunt ad pugnandum alacriores, nihiloue pugnaciores. referri possunt hæc vel ad populi Rom. vel ad Bruti nobilitatem. sed hoc magis verbis conuenit, quam illud, ut saepe iam diximus. quamquam Turnebo aliter videtur. Ponticam pinum autem dixit, quia in Ponto magna copia materiae est, unde naues fiant. Catull. *Vbi iste post faselus, antea fuit Comata silua. nam Citorio in ingo Loquente saepe sibilum edidit coma.*

NIL PICTIS TIMIDVS] nauis pictura illustrare solebant antiqui. Virgil. Georg. 4.

Et circum pictis vehitur suarura faselis. ποικίλας νῆας dicunt Græci: quem morem etiam nunc retinemus.

TV NISI VENTIS DEBES LVDIBRIVM] id est, tu nisi vis tuarum fortunarum, libertatis, vitæ naufragium facere, noli amplius tentare belli fortunam. Virgil. lib. 6. *Æneid. Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.* Genus autem hoc loquendi, *debes ludibrium ventis,* pro eo, quod est, ludibrio ventis futura es, planè Græcum est. sic enim loquuntur illi, ὀφλισκάνειν γέλωτα, id est, debere risum, quod Latini dicunt, ludibrio esse. & ὀφλισκάνειν δίκην, condemnari. Plato in apolog. Socr. *Ναὺ δὴ ἐγὼ μὲν ἀπειμι ἀφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλῶν. ἐπι δὲ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὀφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν.* Idem in Sympof. *ἵνα μὴ γέλωτα ὀφλῶ.* Eurip. in Medea. *καὶ πῖ τί πάρω, βόλομαι γέλωτα ὀφλῶν.* ΕΥΘΥΡΟΥΣ μεθέστα τὸς ἐμὸς ἀζημίως. Idem Iphig. in Tauris: *μωρίαν τ' ὀφλισκάνει.* Demosth. philippica 1. *ἐξ ὧν αἰσχύνω, καὶ ἀνδρίαν, καὶ πάντα τὰ αἰχρῆτα ὀφληκότες αὐτῆμεν δημοσίᾳ.* iisdem ferè verbis utitur Olynth. secunda. Et Plutarch. in Bruto. *ὀφλισκάνον οὐδ' τὰς δίκας ἐρήμας.* Dionys. Halicarn. lib. 3. *ῥωμαῖ. ἀρχαῖοι. πολλῶν ὀφείλοντες αἰσχύνω ἀπὸ πλῆθον.*

NVPER SOLLICITVM] Tures publica, quæ cum te tribunus militum Bruto duce defendebam, mihi tædio fuisti: nunc autem me absentem desiderio afficis, ac maceras, curaque recuperandæ libertatis torques, vita scopulos, & angustias belli ciuilib: vel quod magis probant alij, tu Brute, qui mihi te duce rempublicam defendenti magno tædio fuisti: nunc autem &c. ut supra. Turnebus autem sic hunc locum explicat, Me nuper istius reip. tædebat, & pigebat, & iniquo animo victores istos ferebam: nunc autem postquam periculū iteratur, ac renouatur: quod erat mihi tædio, nunc desiderio esse incipit: ut magnopere metuam, ne status reip. mutetur factō naufragio.

INTERFVSA NITENTEIS VITES] Vites æquora effusa inter Cycladas: vites freta & maris angustias naufragijs infestas, unde te explicare non facile possis. Cyclades, insulae sunt in mare Ægæo, quas Virgilius sparsas appellat lib. 3. *Æneid. sparsasque per æquor Cycladas, & crebris legimus freta concita terris.* ad quem locum notat Seruius, sparsas dici, quia nullo certo ordine constant: Cycladas autem appellari non à rotunditate, sed quòd longo ordine, longoque flexu eas circumire necesse sit, vel propter promontoria, vel quia natura fert, ut concitiora sint maria terris vicina. Dionys. *ἄπειρος. Οὐ γὰρ πῆς κείνῳ ἐναλίγκια κύματα ὀφέλλει:* id est, nullum mare fluctus attollit mari Ægæo simileis, aut æqualeis. Epigramm. Græc. lib. 4. *πᾶσα θάλασσα, θάλασσα. πῆ κυκλάδας, &c. interfusa nitenteis* positum pro fusa inter nitenteis, ut dicemus ad Oden VII. lib. 2. Videtur autem Horatius magnam huius Ode partē ex illis Alcaicis expressisse (ut indicauit Erricus Stephanus.) quæ extant apud Heraclidem Ponticum, *πῆ μὲν γὰρ ἐνθεν κύμα, κυκλώδεται, τὸ δὲ ἐνθεν: ἀμμες δ' ἀντὶ μέσον ναὶ φορημέθα σὺν μεγάλοις.* *** *Χειρῶν μοχθηρῶντες μεγάλα. καλὰν Πάρ μὲν γὰρ*

A αὐτὸς ἰσοπέδων ἔχει. Λαῖφος δὲ πᾶν ἄδμιλον ἦδη, καὶ λακί-
δης μεγάλας κατ' αὐτὸ, χαλαροὶ δ' ἀγκυραί. * id est, Alius
enim fluctus, alius illinc voluitur: nos autem in
medio iactamur cum atra naue, Tempestate con-
flictati magna. Nam aqua marina ipsam mali par-
tem infimam possidet: Vela autem iam tota lace-
rata, & absumpta sunt, multa que in eo penicula-
menta trita & lacera sunt: anchoræ autem laxatur.

NEREI VATICINIUM
deruina Troiæ. Ode 15.

PASTOR cum traheret per freta
navibus

Idæis Helenam perfidus hospitam:
Ingrato celereis obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. MALA DVCIS A-
VI domum,

B Quam multo repetet Græcia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.

Eheu, quantus equis, quantus adest viris
Sudor? quæta moues funera Dardana
Gæti? iam galeam Pallas, & AEGIDA,
Currusque, & rabiem parat.

Nequicquam Veneris præsidio ferox,
Pectus cesariem: gratæque feminis
Imbelli cithara carmina diuides:

Nequicquam thalamo graueis
Hastas, & calami spicula Cnosij
Vitabis, strepitumque; & celerem sequi
Aiacem tamen, heu serus adulteros

C Crineis puluere collines.
Non Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylum Nestora respicis?
Vrgent impauidi te Salaminius
Teucer, te Sthenelus sciens

Pugnæ, siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces, ecce fuit te reperiri atrox
Tyrides melior patre:

Quem tu, ceruus uti vallis in altera
Visum parte lupi graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.

Iracunda diem proferet Ilio,
Matronisq; Phrygum classis Achillei.
Post certas hiemes vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

PASTOR] Paris, fuerat enim in monte Ida ex-
positus propter Hecubæ somnium, & à pastore
quodam educatus.

HELENAM] sic habent cod. Iann. Tornef. &
vnus Vatic. non vt vulg. Helenen.

HOSPITAM] Paridem duce Venere Lacedæ-
monem profectū esse, & à Menelao hospitio per-
honorifico acceptum, eius vxori Helenæ incon-
tinentius, quàm hospitem decebat, oculos adie-
cisse, eamque raptam in urbem Phœnicia Sidonē
primū, deinde Troiam aduexisse, cum alij com-
plures tradunt, tūm Hom. interpres scribit Iliad.
λ. Apud Homerum autem sic loquitur Paris eo,
quem dixi, Iliad. libro. ἔγχαρ πάποτε μ' ἄδὲ ἔρωσ φρένας
ἀμφεκάλεσε, Οὐδ' ὅτε σε πρότερον Λακεδαίμονος ἔξ' ἐρατι-
νῆς Ἐπλεον ἀρπάξας ἐν ποταπόροις νέεσσι. quorum versu-
um hæc ferè sententia est: Numquam enim antea
mihi amor ita mentem occupauit, ne tum quidem
cum te primū ἐ Lacedæmone raptam nauibus
Troiam aduexi.

INGRATO] non grato, molesto. cum vento-
rum naturæ nihil sit accommodatius, atque opta-
tius, quàm flare, seu spirare, vt pote qui sint spiri-
tus, otium illis esse molestissimum probabile est.
Ventos autem obruit otio, id est, compressit, ne
spirarent.

NEREVS] Nereus Ponti filius, à mendacio
alienus, & verax, vt vult Hesiod. in Theog. Νηρέα
δ' ἀφ' εὐδεία, καὶ ἀληθεία γίνετο Πόντος. Idem Thetidis
pater: & deus marinus. propter has causas hîc Ne-
reus, nempe quia & deus marinus est, & minime
mendax, fata Troiana canit. Nam quamuis etiam
alij dij & futura præsciant, & vera loquantur, tam-
en magis erat consentaneum & consonum,
deum marinum nauiganti Paridi vaticinari, quàm
quemuis alium.

MALA AVI] ἀπασιῶ ὄρνιθι. malis auspiciis. vt
Od. III. lib. 3. Troia renascens alite lugubri For-
tuna tristi clade iterabitur. & Od. x. epod. Mala
soluta nauis exit alite. contra Od. vi. lib. 4. potiore
ductos Alite muros. & Od. xvi. epod. secunda
Ratem occupare quid moramur alite? sic Catull. in
nuptias Iulæ: bona cum bona Nubit alite virgo. &
Tibull. Fulserit his niveis Delius alitibus. & Sophoc.
in Oedip. Tyran. ὄρνιθι ἀσιῶ. contra ἀπασιῶ ὄρνιθες

FERA FATA] translatio est à feris animantibus.

CONIVRARA TVAS RVMPERE] Eusta-
thius in illum locum Homeri il. β. Πῦ δ' ἠ συνδέσταις τε,
καὶ ὄρκια βήσεται ἡμῖν, hæc tradit ex Stefichoro. Cum
Græcorum fortissimus, & præstantissimus quisq;
Helenam sibi vxorem expeteret tūm propter ge-
neris splendorem, tūm propter eximiam formam:
pater Tyndareus, seu Tyndarus veritus ne vno
delecto, & ceteris anteposito, alios sibi ini-
micos atque infensos redderet: eos omnes ad
iusiuran-